

שבת טיש

מתוך סדרת ספרי "שבת טיש"

ספורים ואגדות פנינים ופרפראות מדות והליכות

פנינים

עלי-שפת היאר (מא, יז) - פרעה חלם שעמד על היאור, ורצה לנסות את יוסף ואמר לו שעמד על שפת היאור. יוסף תקן אותו, ככתוב בתהלים: "שפת - לא ידעתי". (ר"מ מפרמישלאו)

יהיו שבע שני רעב (מא, כז) - יוסף התפלל שתהיינה רק שבע שנות רעב, כי נגזרה גזרה על 42 שנות רעב - 7 של השבילים, 7 של הפרות, וספור פרעה זה עוד 14, ופתרון יוסף 14 שנה נוספות, ביחד 42 שנה, וכן כתוב בתרגום יונתן בן-עזאי. בזכות יעקב הסמים הרעב אחר שנתים, ולאחר שנים חזר הרעב ככתוב ביחזקאל "ונתתי את ארץ מצרים שממה ארבעים שנה". (דעת זקנים)

מרגלים אתם (מב, ט) - ראשי תבות מאמי רחל גנבתם לישמעאלים יוסף מכרתם. (פרפראות)

שמני אלקים לאדון לכלי-מצרים (מה, ט) - "שמני" - שם אני, שם אני את ה' לאדון על מצרים ועל ידי מתפרסם שהוא אדון העולם. (רצ"ה מרימינוב)

עוד יוסף בני חי (מה, כח) - "עוד" בגימטריא 80, "בני חי" בגימטריא 80, צפה יעקב אבינו שימשל יוסף במצרים 80 שנה. (פני דוד)

ואת-יהודה שלח... להורת לפניו (מז, כח) - "להורת" אותיות "לתורה", להבין לו מקום ללמד תורה, כמובא ב"רש"י. (שמנה לחמו)

ויפל עלי-צואריו (מז, כט) - "אבל יעקב לא נפל על צוארי יוסף ולא נשקו, שהיה קורא את שמע" (רש"י). ולמה גם יוסף לא קרא? אלא, אצל יוסף לא היתה אהבה גשמית פשוטה כי אם אהבה של מצות כבוד אב, והעוסק במצוות פטור מן המצוה. (היהודי הקדוש מפשיסחא)

ומקצה אחיו לקח (מז, ב) - בגימטריא "זה החלשים" כמובא ב"רש"י. (בעל הטורים)

ויתן להם אחוזה במיטב הארץ בארץ רעמסס (מז, ו) - "במיטב הארץ" בגימטריא "גשו",

ספורים בפרשה

ויהי מקץ שנתיים ימים ופרעה חלם והנה עמד עלי-היאר (מא, א) אחד האריות שבחבורת חסדי קוצק, היה רבי משה מיכל רבה של ביאלא. בשנת תרט"ו חלה אנושות והמשיך בעבודתו במסירות נפש. בשנת פטירתו פרש את הפסוק: "ויהי מקץ שנתיים ימים" - כשבא הקץ על האדם על שנותיו וימיו, ופרעה" - לשון התגלות, "חלם והנה עמד עלי-היאר" - מתגלה לאדם הדבר שכל חייו היו חלום ארוך, עומד הוא על שפת הנהר ולא התחיל עדין כלום בעבודתו. סמוך לפטירתו נכנסו אליו החסידים וראוהו שרוי בשמחה ואף צוה לשנות 'לחיים'. אמר לו אחד: "אולי יש לברך שהחינו, שהרי אדם מת רק פעם אחת?" חיד רבי משה מיכל ואמר: "שוטה, הרי אין מברכים שהחינו על פרי האדמה, כי אינו דבר חשוב..."

ספר רבי מאיר מפרמישלבן בשם אביו, שפעם ראה בעלית נשמה ביצד מכנים בבית דין של מעלה אדם צעיר בשם זקן, ואדם אחר שהיה זקן מפלג בשנים - בנה שם 'צעיר'. התפלא ושאל: "הרי באן זה עולם האמת ומדוע תתלוצצו?" השיבו לו: "האמת כן הוא, כי הצעיר הספיק בשנותיו המעטות כאדם זקן, ואילו הזקן לא פעל כלום בשנותיו הארוכות ועל כן הוא ילד מסכן". והסמיה זאת רבי מאיר בפסוק: "ויהי מקץ שנתיים ימים", כשהאדם מגיע לקץ ימיו, רואה הוא ש"שנתיים" - ימים, מהשנים הרבות שלו נוותרו ימים מעטים...

חנכה

באחד מימי החנכה, נכנס רבי מנחם נחום משטפנשט לבית מדרשו, וראה כמה אנשים משחקים במשחק הדמקה. כשראו החסידים שרובם נצב עליהם, נבהלו מאד. שאלם: "הידעתם את כללי משחק זה?" ושחקו. אמר להם הצדיק: "אניד לכם את הכללים, והם מוסר השכל בעבודת ה'. נותנים אחד בשביל לקחת שנים, שני צעדים בבת אחת אסור ללכת, הולכים רק למעלה ולא למטה, ובשמגיעים למעלה אפשר ללכת לכל מקום שרוצים."

במוצאי שבת חנכה, בזמן שכל אדם ממהר להדליק נר חנכה שכבר הגיע זמנה, הבחין אדם אחד ברבי יוסף חיים זוננפלד, רבה של ירושלים, שהוא משתתף בבית הכנסת ושקוע בלמוד. נגש אליו ושאלו: "רבי, הדלקת נר חנכה מה יהיה עליה?" הסביר לו הרב: "הרי יש ספק בפוסקים אם מבדילים תחלה ואחר כך מדליקים נר חנכה או להפך. כדי לצאת מידי ספק, שוהה האדם בבית הכנסת עד שבבית מעמידים את המנוחה בפתח הבית, וכשהאדם בא לביתו פוגש בה תחלה ומשום "אין מעבירין על המצות" יצטרף לברך על הנרות, ובכך הוא נצל מספק בהלכה."

המהרש"ם מברזן רצה פעם לתאר את התמדתו בימי נעוריו, וספר כי בחנכה בקשו ממנו חבריו לשחק עמם בקלפים פמנהג, והשיב להם: "מסכים אני לשחק, אבל לא בקלפים אלא לשחק בשלחן ערוה, כל אחד ישאל את חברו מה שכתוב בסמן אלמוני וסעיף פלמוני, בדלוג שלשים סמנים זה מזה", וסיים המהרש"ם ברב ענוה: "כך שחקנו משה בשעה ועלה בדי לנצח את חברי..."

היה היה

ספור לזלזול השבת

מה אמר לאבא!?

ר' ליפא נפאי הצדקה מירושלים, הגיע לאיטליה כדי לאסוף כסף לטובת מוסדות התורה בירושלים והתארח בביתו של הגביר היהודי מר הלמן. ר' ליפא היה מפתח מהעשר הרב שנצטט מכל פנה בארמונו של הגביר. מהתקרה השתלשלו מנורות קריסטל נוצצות ועל רצפת השיש פרושים היו מרבדים מעשי אמןות. גם השלחן היה ערוך בכלים מפארים ביותר, כלי בדלח מביהקים וכפות ומזלגות מזזהב, לצד צלחות פורצלן עדינות.

הוא המשיך לסקור את שכיות החמדה, אף לפתע נתקלו עיניו במשהו מוזר: חנוכית זהב ענקית נצבה על אחד ממדפי המזנון, וסמוך לה היו מונחים שקרים של בקבוק. המראה היה משנה עד כדי גחווה, שבדי זכוכיות בארמון שפנה ובין כלים כה יקרים? הרי הם לא הולמים את המקום!

הגביר שהבחין במבטי התמיהה שנשקפו מעיניו של ר' ליפא, פנה אליו ואמר: "אתה פנראה מתפלל מה עושות כאן הזכוכיות הישנות?" "נכון מאד, הן לא משתלבות בין המצגים יקרי הערך בביתך" הגיב רבי ליפא בפסקנות. "אוי לא, הם יקרי ערך מאד בעבורי, יותר מכל הפסוף והקריסטל. אני חייב לשקרים אלה את עולמי!"

"עד כדי כך?" שאל ר' ליפא בתמיהה, "כן, ויש סבה מדוע הם מונחים כאן" קבע מר הלמן, והחל לספר את ספורו:

נולדתי בהולנד, שם למדתי בישיבה וחשבתי שאשאר שם כל ימי חיי, אף כשהגעתי לגיל שמונה עשרה הגיע מכתב מאת סבי אשר התגורר באיטליה, ובו בקשה שאני הנכד הבכור אבוא לעזור לו בחנותו הקופה קצרה, מאחר שהוא אינו חש בטוב. הזרי הסכימו ואפילו עודדו אותי לנסע, וכך מצאתי את עצמי בגיל צעיר עוזב את עולם למוד התורה ועובר לחיי מסחר.

עזרתי לסבא בחנות מבקר עד ערב, אבל לצערי מצבו של סבא החמיר ולאחר זמן מה הוא נפטר. הזרי דרשו שאחזור הביתה, אף אני כבר הייתי שקוע בעולם המסחר. ההצלחה האירה לי פנים ועשיתי חיל בעסקי, מכרתי סחורה בכמיות אפילו יותר מסבא במקומו הטובים, נהניתי מכל אגורה שהרווחתי כמו יד, וכתבתי להורי שאני נשאר באיטליה. כך גדלו העסקים מיום ליום, פתחתי סניפים רבים והייתי עסוק בעבודתי מיום עד לילה.

ערב אחד, הייתי טרוד ביותר בעבודתי ולכן ותרתי על תפלת מעריב. זה היה הצעד הראשון שלי בהחלטה במדרון התלול של ההתרחקות מהיהדות. במשך הזמן דלגתי גם על שחרית בתרוץ שזה רק היום, אבל מחר אני ודאי אתפלל, אף המקור הזה לא הגיע. פעבר מספר שנים התחנתתי ונולדו ילדי, אך לא חנכתי אותם בדרך של אבי וסבי בדורות הקודמים ושמך מהיהדות הם לא ידעו, עד לאותו מקרה.

יום אחד בקרתי בשכונת 'מאה שערים' שבארץ ישראל ובלכתי ברחוב, ראיתי קבוצה של ילדים משחקת. הם נראו מאשרים מאד כפי שילדים צריכים להראות, אך לפתע שמעתי זעקה נוראה. התקרבותי מיד למקום והבחנתי בילד קטן מקוף בחבריו והוא ממרר בכבי קורע לב.

חבריו שעמדו מסביבו נסו להרגיעו, אך הילד לא נרגע וכל הזמן הוא חזר על אותן המלים: "מה אמר לאבא!?" "מה אמר לאבא!?"

פנינים לחנכה

הלכות חנכה מרמזות בתחלת מקוץ:

ויהי - וכל ישראל הנרות ידליקו
מקוץ - מצותם קדם צאת הכוכבים
שנתים - שמאל גרות תעמיד, ימין מזוזה
ימים - יש מחלקת, יש מוסיפים
ופרעה - ויש פוחתים, ראשונה עקר הלכה
חלם - חייב לברך מעמד
והנה - ויתחיל המדליק נר הנוסף
עמד - עליו מברך וזקא
על - עובר לעשייתו
היאר - הנרות יאמר אחר ראשון (הנרות הללו אוקרים אחר נר ראשון)
והנה מרהיאר - ויהא השמש נר הגבוה
מן גרות האחרים, ידליק אותו ראשון
עלת - עמו לכלם תדליק (עם השמש)
שבע - שתשלבט בהן עין (פחות מעשרים אמה)
פרות - פרסום רב וגדול תעשה
יפות - יתר פתח ושער תהייתה
מראה - מרוח אחד הם (שני הפתחים בצד אחד)
ובריאת - וברשות יחיד, אחד תדליק
בשר - בשני רוחות (הפתחים)
ותרעינה באחו - ותחת ראות עין תדלק בשניהם, אין חשד ודבה
והנה שבע - וגם הנשים, הקטנים שהגיעו (לחנות) באותה עת
פרות - פרסום רב וגדול תעשה
אחרות - אורח חוץ רואה ומברך תכף
עלות - עני לזה ומזכר תותבה (כסותו)
אחריהן - אגא (בכה), (מזמור שיר) הנכתב, רננו (צדיקים), (י) יהי נעם, הנה מה טוב, נצוח (- למנצח. כל אלו הזמירות אוקרים אחר ההדלקה)
מרהיאר - מיד נכבו הנרות ידליקם אם רוצה
רעות - רק עין ולא תשמיש
מראה - מצוה רשות, אחת הן (אסור להשתמש לאור הנרות לדבר מצוה ולדבר הרשות)
ידקות בשר - ודוקא קבע ותשמישו בתוך שעור רגל (אסור שמוש קבוע בתוך חצי השעה, עד שתכלה רגל מן השוק)
ותעמדה - וגם תשמיש עראי, מצוה ודוקא תהנין
אצל הפרוט - אורח צריף להוסיף פרוטה (הפרו) על שפת היאר - ותלמיד על שלחן פטרונו תומך, הוא ידליק אם רוצה (תלמיד על שלחן רבו, מדליק אם רוצה).

פניני "אור החיים"

מדברי האור החיים הקדוש על הפרשה

"ופרעה חלם" - אפשר שיכון לומר, כי שנתים ימים ופרעה חולם בתמידות חלום זה, אלא שלא היה יודע שקולם, ולסוף שנתים חלם ולא שכח.

עוד רצה לומר, שגם פרעה עצמו הרגיש בחלום כי היה חולם חלום לצד ראותו דברים מפלאים כאשר אבאר, הרגיש כי אין זה מהדברים החיים בעולם ואין זה אלא חלום, וכונת הקטוב בהודעה זו היא להגיד סמני החלום אשר יצטדק, והוא כאשר ירגיש האדם בחלום כי הוא שלם בדעתו להבחין דבר עד שישיפיל לדעת דברים שלא יתכן להיות בהקוץ, וירגיש כי הוא חולם, זה יגיד כי אין חלום בלבול הדעת וערוב השכל ורחוקות ותעללו בו, אלא מודיעים אותו עליונים למעלה עתידות.

ואין פותר אותם לפרעה - אמר אותם לצד שהיו שני חלומות, והגם שאמר הכתוב לשון יחיד "את חלומי", קשפה להודיע כי לא מצא פותר דקוק לומר "אותם", שכל שני החלומות אין פותר להם.

ואמרו "לפרעה" ללא צורך, נראה לומר שיכון הכתוב באומרו לפרעה כי דבר ידוע הוא כי שם פרעה אינו שם העצם אלא שם המלכות, ולזה תמצא שדבר אליו שר המשקים "פרעה קצף", ואין מהמקור שיזכיר שם המלך בפניו בסדר זה, אלא ודאי שהוא שם המלכות, וכן אמרו ז"ל, ומעתה בא לתת טעם לקום לא נתקבל פתרונו אצלו, כי לצד שהחלום היה למלך ואמרו ז"ל כי חלומות המלכים יגידו דברים הנוגעים לכללות המלכות, והדעת בן נותנת, והם לא היו פותרים פתרון שנוגע למלכות אלא פתרונו של הידיוטות, וז"ל אמרו "לפרעה" - שלא היה מתקבל פתרונו לו, ודבריהם היו נשמעים אם היה אומר "ואין פותר לו".

דברי הימים

בכ"ט בכסלו תקס"ה, הוכתר נפוליון בנפרטה לקיסר צרפת, מפקדה המהולל של צבא נרחב וכובשה של מערב אירופה ומרכזו. יחסו אל היהודים היה מורכב ואף ניסה לקומם מחדש את הסנהדרין, ניסיון שלא צלח. הרוח שנשבה הביאה להתבוללות יהודי צרפת וגרמניה.

ב' בכסלו תרל"ח, הקליט הממציא תומאס אדיסון את הקלטת הראשונה והשמיע אותה לקהל מאזיניו, באמצעות מכשיר ה'פונוגרף' הראשון, אותו המציא. בכך פרץ את הדרך לרישום קולות ושימורם לדורות.

חודש טבת הוא החודש הרביעי בשנה ושמו מוזכר בתנ"ך רק במגילת אסתר. מקור השם בגלות בבל ומשמעותו שקיעה, לרמוז על הרפס בו שקועים החודש בגשם.

בא' בטבת ג'שכ"ו, אירעה גלות החרש והמסגר הקרויה "גלות יכניה", בה גלו גדולי ירושלים ונביאיה, 11 שנה לפני חורבן בית המקדש הראשון.

נר שמיני של חנוכה, נקרא "זאת חנוכה" כי בו קוראים בקריאה "זאת חנוכת המזבח". ישנן קהילות בהן נהגו שלא לעשות בו מלאכה וע"פ האריז"ל הוא יום תשובה.

נשתי אל הילד ושאלתי אותו "מה קרה לך?" הילד הפנה את מבטו אלי, עיניו היו אדומות מכבי אך כל מה שהצליח לומר היה: "אני בצרה, מה אמר לאבא"!

"מה קרה? אולי אני יכול לעזור לך?" שאלתי. הילד השתתק ונחביו הסבירו לי במקומו שהוא בא משפחה עניה מאד. אביו חסד במשך תקופה ממשכת פרוטה לפרוטה בעבור בקבוק שמן זית, כדי שיוכל להדליק את נרות החנכה בהדור, והיום אחרי הצהריים הוא שלח את בנו לקנות את השמן, כשהוא דאג להזיירו קדם לכן לבל יתעכב בדרך ויבוא מיד הביתה, כדי שחס וחלילה לא ישבר הבקבוק, הילד אמנם קנה את הבקבוק, אך את אזהרותיו של אביו שכח וכשפגש את חבריו המשחקים הצטרף אליהם והבקבוק נשבר לרסיסים.

הסתכלתי על הילד שעדין המשיך לבכות וללחש ללא הפסק בדאגה: "מה אמר לאבא"!? הרגשתי צער ורחמים בלבי על הילד והבטחתי לו שאעזור לו. בקשתי ממנו להתלוות אלי לחנות ושם קניתי בעבורו בקבוק שמן זית, שהיה גדול בהרבה יותר מן הקודם. האשר חזר לעיני הילד וכל הילדים שנכחו שם השתתפו בשמחתו.

בדרכי הביתה באותו ערב, המשיכו המלים להדהד באזני פניו מנגינה מהולה בתוהו ובצעבות. "מה אמר לאבא"!? "מה אמר לאבא"!? ואז חלף בלבי הבקבוק של הרהור, חשבתי גם אני לעצמי: 'באמת, מה אמר לאבא'!? - לאבא שבשמים, שהפקיד בידי נשמה יקרה וצוה עלי לשמר עליה, מה אמר לאבא אחרי מותי!? הרי הפניתי ערף ליהדות, איזה תרוץ, איזו אמתלה תהיה לי כשאעמד לפני אבא שבשמים ביום הדין"!

עצרתי את דרכי והמשכתי להרהר בדרך. מחזות נשפכים מימי ילדותי חלפו לנגד עיני. ראיתי כמו בהקוץ את אבי עומד ליד מנורת החנכה, יוצק הוא שמן זך בפוסיות ומיטיב את הנרות עד שהשלהבת עולה. ואז פוצח אבי בשיר וזמר: "מעז צור", כשאנו הילדים מצטרפים לשירתו.

כמו בטרט נע, עלו בזכרוני ימי ילדותי העלויים בצל הזרי הקרים, נזפרתי בערנה בחגים והמועדים אותם חגגנו יחד מתוך שמחה של מצוה, ופתאום עלתה בלבי חמלה על ילדי הרפים שאינם זוכים להיו כה חמים לו זכיתי אני בגילדותי.

ואז חזרתי אל המקום בו היו הילדים, ובהחלטה נחושה התכופפתי ארצה ואספתי את שברי הבקבוק מהרחוב. הילדים עדין שחקו שם והביטו בי בפליאה, אך אני לא התביישתי מהם כלל. נטלתי את שברי הזכוכית בזהירות ואספתיים אל תוך תיקי בדרך לשוב הביתה.

באותו לילה, לתדהמתם של אשתי וילדי, הדלקתי את נר החנכה מה שלא עשיתי כבר הרבה שנים. ביום למחרת הדלקתי שני נרות, ועם כל לילה שעבר הוספתי עוד נר בחנכה ועוד מקור אור לנשמת. התבוננתי בנרות המרצדים ובלבי בהקבה התקנה, נזפרתי בהורי, בביתי ובילדותי, הלכתי אמנם רחוק-רחוק ובחנכה התחילה דרך החזרה שלי ליהדות ולקיום מצוה. "התבין מעתה מדוע פה יקרים בעיני שברי זכוכית אלו"? סים מר הלמן את ספורו, ונפר היה בו שהוא מתרגש מאד עד שדמעות של התרגשות עלו בעיניו.

לפתע הביט מר הלמן בפניו של ר' ליפא, ולפליאתו ראהו מליט את פניו ודמעות מבצבצות בין אצבעותיו. "בה התרגשת מספורי"? התפלל מר הלמן, אך ר' ליפא חייך, פניו היו משלהבות והוא אמר: "הלא תפירני? הרי אני הילד הקטן אותו פגשתי לפני שנים רבות, אני הוא הילד שרכשתי לו בקבוק שמן חלופי במקום הבקבוק שנשבר"! מר הלמן הביט בו בהלום רעם. "נפלאים דרכי ה'" אמרו שניהם בבת אחת ולחצו את ידיהם בחדם.

מבלי משים נגש ר' ליפא יחד עם מר הלמן לעבר המזנון, והשניים לטפו בעיניהם את שברי הזכוכית היקרים אשר החזירו בן יהודי אל אבא שבשמים.

♦ (ימי חנכה)

מאורות

הרב הקדוש רבי חיים מטשורנוביץ ז"ע
ליום ההולולא כ"ז בכסלו תקע"ח

מגדולי תלמידי הפנימי המזריטש והפנימי
מזלוטשוב. מפרסם בספרו "באר מים חיים".
מספר, כי אביו ר' שלמה זכה לבן זה בזכות קשר שגדד
במשך השנים ארבים כדי לחלוץ לאשת אחיו
שנפטרה ללא ילדים, וכאשר הגיע אליה טרב לטל
ממנה מאומה גם לא להוצאות הדרך, למרות היותה
עשירה גדולה. בדרבו חזרה, נלקח אליו אליהו הנביא
זכור לטוב ובשרו כי בזכות המצוה הגדולה, יזכה לבן
שיאיר את העולם בלו בתורתו ובדקתו.
התפרסם בדקויות בשבת קדש והיה מכנה "איש
השבת". כל ימות השבוע היה מסתפק במעט, אך
לקבד שבת לא חסך מאומה. כבר ביום רביעי היה
מסתובב בשוקי העיר להכין מעדנים לקבד שבת,
ולא הסכים לקבל סיוע מאדם אחר. ביום ששי לאחר
שטהר עצמו במקוה לקבד שבת, נבחה קומתו כדי
ראש ותאר פניו היה משתנה עד אחר השבת.
במשך כל השבת בכה לא עצם עין, התפלל וקמד
והיה דבוק בבוא וביום מנוחתו. הוא נמק את דרכו
בקה שעל כל יהודי לקיים את הפסוק: "ישמרו בני
ישראל את השבת", וכל אחד יש לו דין של שומר
שאסור לו להעלים עינו מהפקדון, הוא השבת.
בסוף ימיו עלה לארץ הקדש והשתקע בעיר הקדש
צפת, בה היה מראשי העדה והאיר מאורו על עדתו.
הותיר אחריו ספרים רבים שהיו לנכס צאן ברזל
בעולם התורה והחסידות.

מדגש

קנימות שתי גרסאות נכסח הגרסה "להדליק נר
ההנה" או "להדליק נר של ההנה".
שם העצם 'נר' נכתב תמיד במקרא בלשון זכר, אבל
בלשון חכמים פעמים זכר ופעמים נקבה, ועמדו על
כך התוספות קדושים ובהגיה: אך גם בלשון
חכמים נר סתם או נר של שבת - לעולם זכר, ורק נר
הנה - הוא בלשון נקבה.
הסבה היא, מפני שהנר נסמך לשם הנה שהיא
לשון נקבה, ומפני שהיבובה גם הנר הופך ללשון
נקבה. לפי זה עדיף לברך "נר הנה", כדי שהנר
ישמך להנה, בלי להוסיף את תבת "של". ויש גרסה
שמחברת את השל' אל 'הנה': "של הנה".

ממלה

פעם בא יקון אחד אל רבי מנחם מנדל מקוצק, וקונן
באזניו: 'רבי! כמה יגעי כל ימי חיי משביל בני, ועכשו
בשקנתי ואין בדי לפרנס את עצמי, אין הם מרחמים
עלי'. נחמו הצדיק ואמר לו: 'כה דרבו של עולם.
כשאסר יוסף את בנימין בבית האסורים, נגש יהודה
ואמר לו שיעקב אביו ימות מרב צער, והרי היו לו
לבנימין באותה שעה שעה שנה בניס ומפני מה לא
הזכירם? אלא שאב נותן נפשו על הבן ולא להפך...'

בשהדליק רבי ישראל מבלוז'וב נר הנקה בצריפו שבמחנה ההשקמה ברגו בלון.
פנה אליו, לאחר שברך את הברכות, יהודי שפרק על תורה ומצות ושאלו: 'רבי,
ידוע אמה פאיש חכם ופקח, מכין אני את רצונך להדליק נר הנקה וכן את החיוב
לברך את שתי הברכות הראשונות 'להדליק נר' ו'שעשה נסים', אך פיצד יכול
הרבי לברך בשעה קשה זו את ברכת 'שהחינו', בעת שאלפי יהודים מתנסרים
ואחרים מוכלים למנות בכל מיני מיתות שונות ומשונות? האפשר לברך על כך
'שהחינו וקיימנו והגיענו לזמן הזה?!

"הצדק עמך, יהודי יקר" - השיב הרבי מבלוז'וב, "אכן גם לי עלתה אותה מחשבה
בעת שברכתי 'שהחינו', ושאלתני את עצמי מה טעם לברכה זו בשעה נוראה וקשה
שכזו? יגעי במחז' לחפש הסבר שיצדיק את ברכת 'שהחינו' בשעה נוראה זו,
ואכן בשעה שברכתי שמאחורי עומד קהל גדול של אסירים יהודים שעל
פניהם נראה שהם מוכנים להאבק על יהדותם, על זה ברכתי 'שהחינו', על כך
שיהודים גם בתנאים קשים שכאלה מוכנים למסור נפשם על יהדותם".

רבי חיים עוזר גרודזינסקי בפר פעם בעירה קרקא המפרסמת, מקום מגוריו של
הרמ"א. א. חפש רבי חיים עוזר היט שיתקן לו את חליפתו שנקרעה, הלך ובא אצל
היט אחד מפשוטי העם ובקש ממנו לתקן את החליפה. "יסלח לי הרב" - השיבו
היט, "טרם הדלקתי נרות הנקה. אם ברצונך, ימתין עד שאדליק וכעבר חצי שעה
אגש אל המלאכה". ישב רבי חיים עוזר וחכה. תוך כדי כך התבונן פיצד היט
הפשוט מכין עצמו למצוה, פושט את בגדי החול שלו ולובש בגדי שבת, נוטל את
ידיו ונגש בשמחה להדליק הנרות. יצא רבי חיים עוזר מגדרו מהתפעלות
מעבודתו התמימה של איש זה. בשעזב רבי חיים עוזר את קרקא הפטיר ואמר:
"עכשו מכין אני איה העיר קרקא מוציאה מתוכה אישים גדולי תורה ונגני הרוח,
אם כאלה הם פני החיטים שבה".

רבי מרדכי מלכוויטש פנה פעם לאחר הדלקת נרות הנקה אל החסידים שהיו
סביבו, ואמר כי עתה הוא עת רצון וכל אחד יוכל לבקש אצלו את אשר הוא חפץ
לעבודת ה'. בקשו החסידים כל אחד בקשתו. נוכח שם באותה שעה גם רבי משה
מקוברינו, אך הוא שתק ולא בקש דבר. פנה אליו רבי מרדכי ושאלו: 'האניך רוצה
דבר? נענה רבי משה ואמר: 'רבי, אינני רוצה לקבל מתנות חנם. ראוי להשיג את
עבודת ה' על ידי יגיעה ועמל'.

הגיע זמן הדלקת נרות ורבי זושא מאניפולי מתמהמה מלהדליק נרות הנקה.
אמר לו בני הבית שהשעה כבר מאחרת, אך הצדיק השיב: 'איני ראוי לגשת
ולהדליק את הנרות הקדושים מפאת עוונותי הרבים'. תוך כדי דבור התעשת
ואמר: 'מי שאמר לשמן וידלק יאמר לחמץ וידלק, גם החמץ - כלומר הרשע,
מצוה להדליק נרות אולי יזכה ובזכות קדשתם ידלק נר נשמתו באור הקדשה'.
הוסיף: 'גם הגאלה העתידית תהיה כך, שיזכו הרחוקים להתקרב לה', ומי שאמר
לשמן - אלו הצדיקים שיזדקו באור המצוה, הוא יאמר לחמץ - לרשעים
שיזדקו אף הם באור התורה".

רבי שלמה לוריא המהרש"ל, בותב בהקדמת ספרו 'ים של שלמה' למסכת פלין
בזה הלשון: 'פעם אחת בא לדי על ידי נר של מצוה, כאלו הראו לי מן השמים
ונתנו לי הרמא ואמוץ כח מרקייע, ופתחו לי שערי אורה'.

את הדברים החתומים והסגורים האלו, על אודות מה שארע לו, מנלה רבי צבי
הירש קנדנבר בספרו קב הישר: "שמעתי מפי מורי על פי כבלה, שהענין הוא
כך. בעת שהמהרש"ל ישב וחבר את ספרו 'ים של שלמה', ישב פעם לאור נר קטן
שהאיר לו את החשכה. לפי מדת גדלו צריד היה הנר לכבות בדרך הטבע פעבר
זמן קצר, נעשה גם והנר הקטן דלק כמה וכמה שעות משך זמן רב, יותר מאשר
דולקים ארבעה נרות גדולים".

על ספור זה העיד תלמיד ונכד המהרש"ל, המציין שבעל הנר הפיר בנרו פי ה'
עמו, על ידי הגם שנעשה לו שהנר הקטן דלק כמה שעות שלמות.

"אב אחד מפרנס עשרה בנים באהבה"

ועשרה בנים לא מפרנסים אב אחד" (השל"ה)